

СТАНОВИЩЕ

Относно дисертацията за присъждане на образователна и научна степен „Доктор” на Йордан Йованович на тема:

„У. Бек и З. Бауман за съвременното общество”

под научното ръководство на проф. Мария Димитрова

от Правда Добринова Спасова, д.ф.н.

професор по философия в НХА

Дисертацията на Йордан Йорданович, с обем 197 страници, структурирана в девет глави, въведение, заключение и библиография е на пръв поглед семпла, целяща да представи възгледите на двама автори, изкушени не толкова философски, колкото социологически. Но през призмата на сравненията между диагнозите и прогнозите на Улрих Бек и Зигмунт Бауман за състоянието на съвременния свят, докторантът е успял да развие богат на философски теми текст, който може да се каже, надхвърля теоретичното поле на самите изследвани автори.

Ако се водим по основните заглавия в съдържанието, то изложението стриктно и паралелно следва основните понятия и мотиви в произведенията на Бек и Бауман. Дисертацията на Йорданович обаче е приятна изненада с демонстрацията на голяма образованост и гъвкава асоциативна мисъл, защото обговаряйки тези мотиви, той реферира към широка палитра от могъщи теоретично автори: от Хегел, Хайдегер, Фуко, Левинас, до по-съвременните: Гидънс, Бордъ, Хассан и т.н. Те са включени в изследването не през погледа на Бек или Бауман, а са обект на собствения анализ на докторанта. Особено удачен пример за това обогатяване на проблематиката е припомнянето на Хегеловата теза за на алиенацията от перспективата на понятието „щастие” в постмодерния свят (с. 115- 116) като този анализ си съседства в същата глава от дисертацията

(*Ideological nature of happiness and postmodernity*) си съседства с доброто попадение: *Brave New World* на Хъксли да се разглежда като метафора на глобализирания свят в контекста на песимистичните констатации на Бауман в „Does ethics have a chance in the world of consumers?“. Разбира се, тук не е забравено и едно тъжно съотнасяне с мисленето на Джон Лок чрез неговото „A Letter Concerning Toleration“ - демонстрация на поизоставената днес като наивна, вяра в силата на човешкия „здрав разум“.

Много убедителна е и главата *Technology in the context of late modernity – philosophical discourse*, където анализът на мисленето на Хайдегер показва наистина добра интерпретация на философията му, което си е постижение като се има предвид многозначността на изказа и тезите на немския феноменолог.

Подразделите, посветени на понятията за време и пространство от общата глава *Society and Humanity* също демонстрират освен солидно класическо философско образование (критически референции към Декарт, Нютон, Лайбниц – с. 74, с. 69) и прецизен анализ на мисленето и езика на Бурдьо в контекста на една съвременната деидеологизация на някои марксистки мотиви (с.68).

Същевременно Йорданович не изпуска и нишката на сравнителния анализ между двамата автори, отбелязвайки както общите теми, така и различията в трактовките им, особено по въпроса за нравствените измерения на обществените процеси, свързани с разбирането на свободата като ценност. Бауман е несъмнено по-философичният от двамата и това дава възможност на докторанта да търси влияния върху възгледите му извън социологическата мисъл, вероятно добре насочен от научния си ръководител, проф. Мария Димитрова, например в тезите на Левинас, които така да се каже, „хуманизират“ социологическите диагнози, на които Бауман често придава екзистенциално-песимистична окраска. Именно неговото дългогодишно теоретическо присъствие е добър пример за това,

„как философията става приложима на равнището на социологията, както и обратно, как социологията може да доведе до философски обобщения” - според една от формулираните от Й. Йорданович цели на дисертацията. От своя страна, анализът на базисната книга „Risk Society” на Улрих Бек, съдържа проникновени констатации за трансформирането на основни за самочувствието на индивида показатели в глобализираното общество.

Колкото до бъдещето, натрапва се изводът, че без „радикална промяна на философската парадигма”, няма как да се гарантира „планетарната обществена сигурност”. Такова е и убеждението на автора на дисертацията. Такава е и, струва ми се, и всеобщата трезвомислеща констатация. Във връзка с това обаче, имам въпрос към Йорданович.

Без да очаквам футуристични прогнози, нито пък разсъждения, подобни на лансираните в последните години от Ювал Харари, все пак се изкушавам да го попитам: В каква посока си представя самият той промяната на парадигмата на мисленето – „новата етика на любовта” на Бауман, „космополитизма” на Бек, „новият матриархат” на феминизма, джендър неутралната политкоректност? Съзнавайки, че това е проблем, с теоретически незащитим отговор, ще се радвам да чуя неговите разсъждения.

Авторефератът на докторанта е достатъчно обстоен и подробен, а посочените приноси на дисертацията адекватно отразяват нейното теоретическо богатство. Цитираната и използвана литература, внушителна като обем и релевантна на съдържанието на дисертацията, е много богата, без да е прекомерна, така че тезите на авторите се открояват и не потъват в излишни съотнасяния.

Считам, че всичко гореизложено категорично свидетелства за убедеността ми, че въз основа на тази дисертация, Йордан Йорданович напълно заслужава да получи образователната и научна степен „доктор”.

Декларирам, че нямам съвместни публикации, нито друг вид общи
интереси с кандидата.

София, 3 април 2023 г.

Правда Спасова